

საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის სტატისტიკური ანალიზის საფუძველზე საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის დადგენის საკითხების შესახებ

დალი სილაგაძე,

ბიზნესის მართვის დოქტორი ასოც. პროფესორი
აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტი

რეზიუმე

სტატიაში გაშუქებულია საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის სტატისტიკური ანალიზის საფუძველზე საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის დადგენის საკითხების შესახებ. აღნიშნული პოტენციის დადგენის მიზანია საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის დადგენის საკითხების შესახებ. აღნიშნული პოტენციის დადგენის მიზანია საქართველოს აგრარული სექტორის სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის დადგენის საკითხების შესახებ.

ჩვენს მიზანს წარმოადგენდა სანარმოო-ეკონომიკური პოტენციის შესწავლა. სანარმოო პოტენციის შედგენა განისაზღვროს ცალკე ფერმერული მეურნეობებისათვის და ცალკე დანარჩენი სასოფლო-სამეურნეო სანარმოებისათვის, რომელთა დაჯგუფებაც ამჟამად წარმოებს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ. მაგრამ, რადგან რეალურად, დღეისათვის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის 80-100 პროცენტს აწარმოებენ პირველ ჯგუფში, ანუ წვრილ, ფერმერულ მეურნეობებში, შესაძლებელია ამ დარგის სანარმოო პოტენციის გადამხილვის (გაფართოვების) მთლიანად აგრარული სექტორის სანარმოო პოტენციალთან და ისე განვიხილოთ.

დასკვნის სახით გვინდა ვთქვათ, რომ რესურსი სანარმოო პოტენციალად იქცევა მაშინ, როდესაც მატერიალური დოვლათის წარმოების წყაროდ გახდება და პროდუქციის შექმნაში აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას. ამდენად, აგრობიზნესის სანარმოო პოტენციის არის ტექნოლოგიურად დაბალანსებული რესურსების ერთობლიობა, რომელთა საშუალებითაც კონკრეტულ დროსა და სირცხვილში შესაძლებელია დიდი რაოდენობით მაღალხარისხიანი და კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოება.

საკვანძო სიტყვები: სანარმოო - ეკონომიკური პოტენციის, რესურსული პოტენციალი, აგრობიზნესის სანარმოო პოტენციალი.

INDUSTRIAL AND ECONOMIC POTENTIAL OF AGRARIAN SECTOR OF GEORGIA UNDER MARKET ECONOMICS

Dali Silagadze,

Doctor of Business Management, Ass. Professor
AkakiTsereteli State University

SUMMARY

In the article there is highlighted industrial and economic potential of agrarian sector of Georgia under the market condition as development of agriculture is essential for development of economics.

Our goal is to study industrial and economic potential.

Industrial potential can be determined for separate farming and agricultural enterprises which are grouping by Statistics State Department. As for today, 80-100 percent of agricultural product is produced in the first group or small farming. It's possible to identify (equalize) industrial potential with the industrial potential of agrarian sector.

In conclusion we'd like to mention that the resource can be made as the industrial potential when it becomes the source of production of material wealth and will take part in the production. Therefore, industrial potential of agribusiness is the unity of technologically balanced resources by which high standard and competitive production can be made in specific time and space.

Key words: industrial and economic potential, resource potential, agribusiness industrial potential.

* * * *

აგრობიზნესის წარმართვისათვის დიდი მნიშვნელობა აქვს რესურსების ეფექტურ გამოყენებას. აგრობიზნესისთვის ხელში იმყოფება მიწის, კაპიტალის, ფულადი და ადამიანური რესურსების გარკვეული, ზღვრული რაოდენობა, მარაგი. რესურსების შეზღუდულობით გამოირჩევიან მომხმარებლებიც და მწარმოებლებიც. ამიტომ, მათ წინაშე ყოველთვის დგება ეკონომიკური არჩევანის პრობლემა, მუდმივად წარმოიქმნება ალტერნატიული არჩევანის შესაძლებლობა. ამდენად, ბიზნესის წარმატება დამოკიდებულია შეზღუდული რესურსების პირობებში სწორი არჩევანის გაკეთებაზე. სასოფლო სამეურნეო წარმოების თავისებურებებიდან გამომდინარე, აქ განსახვავებულია პოტენციის ფორმირება-განვითარების პროცესი. მისი ჩამოყალიბება შიდა და გარე ფაქტორების გავლენით ხდება. შინაგანს მიეკუთვნება მიწა, შრომითი და მატერიალური რესურსები. შინაგანი ფაქტორები მნიშვნელოვანია, მაგრამ იგი ხშირად უძლურია გარეგანი ფაქტორების გავლენის წინაშე, რადგან სოფლის მეურნეობაში გარეგანი ფაქტორად ხომ ცვალებადი ბუნებრივ - კლიმატური პირობები იგულისხმება. აგრარულ რესურსულ პოტენციალზე დიდ გავლენას ახდენს თვით რესურსების სტრუქტურა. მისი ცვლილება ასახავს განვითარების კანონზომიერებებს. როცა შემადგენლობაში იზრდება ყველაზე არსებითი ელემენტის ხვედრითი წილი, აუცილებლად დაცული უნდა იყოს პირობა, რომ მისმა ზრდამ ხელსაყრელი პირობები შეუქმნას დანარჩენი ელემენტების განვითარებასაც.

ისეთი რთული, მრავალსპექტიანი კატეგორიის არსი, შედეგნილობა და სტრუქტურა, როგორცაა აგრარული სექტორი და მისი საწარმოო-ეკონომიკური პოტენციალი, ჯერჯერობით, ნაკლებადაა გამოკვლეული, ხოლო არსებულ ნაშრომებში წარმოდგენილი მასალა არ ქმნის იმ მყარ თეორიულ და მეთოდურ ფუნდამენტს, რომლის საშუალებითაც შეიძლება აგროსექტორის ფორმირებაში წარმოების განვითარების მრავალი ამოცანის მეცნიერულად გადანწყვეტა.

ტერმინ „პოტენციალის“ ცნება მრავალნახნაგაა და მოიცავს მატერიალურ წყაროებს, როგორცაა საშუალებები, მარაგები (რომელთა მოქმედებაში მოყვანა ადამიანის მიერაა შესაძლებელი და გამოიყენება რაიმე ამოცანის გადასაწყვეტად), ასევე გულისხმობს იმ ადამიანებს, მათ სულიერ ღირსებებს, მენარმოების უნარს, სურვილს, კვალიფიკაციას, რომლებიც ჩართულები არიან წარმოების პროცესში, წარმოებისა და შრომის ორგანიზაციის ფორმებს და თვით წარმოების ტექნოლოგიურ პროცესს დროში და სივრცეში. ასე რომ, როცა ვსაუბრობთ ეკონომიკური საქმიანობის რაიმე სფეროს პოტენციალზე, საჭიროა ვიცოდეთ, რომ იგი შეიცავს როგორც რესურსულ, ისე საწარმოო პოტენციალს.

მეცნიერულ ლიტერატურაში გამოყოფენ: 1. ეკონომიკურ პოტენციალს, რომელშიც იგულისხმება საწარმოებში თავმოყრილი რესურსების: მიწის, წყლის, შრომითი რესურსები, კაპიტალი, მატერიალურ-ტექნიკური რესურსები, ბიოლოგიური აქტივები, ძირითადი და საბრუნავი საშუალებები. 2. რესურსული პოტენციალი, ეს რთული და მრავალმხრივია. მისი ერთი ნაწილი შედის ეკონომიკურ პოტენციალში, მეორე საწარმოო პოტენციალში, ხოლო ის ნაწილი, რომელიც ჯერ კიდევ არ არის ათვისებული და გამოყენებული, რესურსულ პოტენციალს შეადგენს.

რესურსული პოტენციალი გულისხმობს იმ ბუნებრივი და მატერიალური რესურსების ერთობლიობას, რომლის გამოყენება ადამიანს შეუძლია წარმოების პროცესში. ამ პოტენციალში შედის თვით ადამიანი შრომითი რესურსის სახით, რომელიც აგრეთვე ექვემდებარება ბუნებრივ კვლავწარმოებას.

რესურსები წარმოადგენს წარმოების მატერიალურ საფუძველს. ისინი საწარმოო პროცესის საწყისი წერტილებია და პროცესში შედის ურთიერთშორის სხვადასხვანაირი თანაფარდობით, თვით პროცესის ხასიათისაგან დამოკიდებულებით და უზრუნველყოფენ შრომის სხვადასხვანაირ საბოლოო შედეგებს. უნდა გვახსოვდეს, რომ რესურსები წარმოადგენენ წარმოების პროცესში დასახარჯ ნაწილს და ახასიათებს მხოლოდ იმას, რომელიც შეიძლება გამოყენებულ იქნეს და არა იმას, რომლის მიღებაც შეიძლება საწარმოო პროცესის განხორციელების შედეგად.

რესურსები ყოველთვის სტატიკურ მდგომარეობაშია. მათ წარმოების პროცესში მხოლოდ შრომა გააცოცხლებს. ასე რომ, რესურსების, როგორც ცალკეული სახე, ისე მათი ჯამი, წარმოადგენს სხვა

არაფერს, თუ არა გარკვეულ რესურსულ პოტენციალს, რომლის ჩართვაც შეიძლება წარმოების პროცესში. რესურსების ერთი და იგივე სახე სხვადასხვანაირად მონაწილეობს წარმოების სხვადასხვა საბოლოო შედეგებამდე.

აქედან შეიძლება შემდეგი დასკვნის გაკეთება: რესურსული და საწარმოო პოტენციალის ერთობლიობა არავითარ შემთხვევაში არ გულისხმობს მათი საშუალებით წარმოების პროცესში ერთნაირი შედეგების მიღწევას. რესურსული პოტენციალის გაიგივება საწარმოო პოტენციალთან, დაუშვებელია. პირველი - წარმოადგენს მეორის აუცილებელ პირობას, მის მატერიალურ ბაზას.

საწარმოო პოტენციალში შედის თვით წარმოების საწარმოო, ორგანიზაციული, სასოფლო-სამეურნეო სავარგულებისა და მეცხოველეობის დარგების, დამხმარე საწარმოებისა და წარმოების საბოლოო შედეგების (პროდუქციის სახეების) სტრუქტურები, ნატურალურ და ფულად გამოსახულებაში და მთელი წარმოებული პროდუქცია, შემოსავალი და მოგებაც, მაშინ გამოდის, რომ იგი სრულად (მთლიანად) აისახება ეკონომიკურ კატეგორიაში.

საწარმოო პოტენციალი მოიცავს: რესურსული პოტენციალს, როგორც სტატიკურ ელემენტს, თვით საწარმოო პროცესს, როგორც დინამიურ ელემენტს და საწარმოო პროცესის საბოლოო შედეგს საბოლოო პროდუქტის სახით. უნდა გვახსოვდეს, რომ საბოლოო შედეგს მიეკუთვნება არა მარტო ეს უკანასკნელი, არამედ მისი მიღწევის ფასიც, ანუ მთლიანად საწარმოო პროცესის ეკონომიკური ეფექტიანობის დონე. საწარმოო პოტენციალი ყოველთვის უნდა განვიხილოთ წარმოების პროცესის საშედეგო ნაწილის მიხედვით. სასოფლო-სამეურნეო წარმოების რესურსულ პოტენციალში, იგულისხმება მიწის ფონდები, ძირითადი საწარმოო აქტივები, შრომითი რესურსები ან სამივე ერთად ფულად გამოსახულებაში. სასოფლო-სამეურნეო წარმოების საწარმოო პოტენციალში იგულისხმება პროდუქციის ის სახეები და მოცულობა, რომელიც იქნა მიღებული ამა თუ იმ რესურსის გამოყენებით, ანუ რა თანხის მთლიანი პროდუქტია წარმოებული სოფლის მეურნეობაში მათი გამოყენების საშუალებით.

როგორც ცნობილია, ოპტიმალური დაგეგმვის თეორიიდან წარმოების ყველაზე მაღალი ეფექტიანობა მიიღწევა არა მხოლოდ რესურსებით უზრუნველყოფით, არამედ მათი ოპტიმალური შეთანაწყობით. ერთ-ერთი მათგანის უკმარისობით (ლიმიტირებული ფაქტორი) ფერხდება წარმოების მთელი პროცესი. თავის მხრივ, რომელიმე რესურსის ჭარბი მარაგი ვერ უზრუნველყოფს მაქსიმალური მოგების მიღებას.

აქედან გამომდინარე, მცირე საწარმოო პოტენციალის მქონე, მაგრამ რესურსების უკეთესი შეთანაწყობის საწარმოში შედეგი, რომელიც გამოისახება საბოლოო პროდუქციის კონკრეტული სახეებით და ეფექტიანობის მაჩვენებლებით, შეიძლება უფრო მაღალი იყოს, ვიდრე მაღალი საწარმოო პოტენცია-

ლის მქონე, მაგრამ დისბალანსებული რესურსების მქონე საწარმოში.

შეიძლება ითქვას, რომ ნორმატიულ-რესურსული, ინდიკატორი პროგნოზის მეთოდი არ შეესაბამება დღეს დამკვიდრებულ საბაზრო ეკონომიკურ სისტემას. ამიტომ, იგი პრაქტიკაში ვერ დაინერგა.

ეკონომისტ-აგარარკოსების ნაწილი აგრარული სექტორის მთელ სისტემაში საწარმოო პოტენციალის საკითხების განხილვისას, არ ეხება მასში ინტეგრირებულ პროდუქციის გადამმუშავებელ საწარმოებს და მხოლოდ სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოების სფეროს გულისხმობს. არადა, საჭიროა მხედველობაში მივიღოთ არა მარტო ნედლეულის წარმოება, არამედ მისი ტრანსპორტირება, გადამმუშავება, შენახვა და მზა, საბოლოო პროდუქციის რეალიზაცია.

ჩვენი აზრით, აგრარული სექტორის საწარმოთა დაგეგმვისა (პროგნოზირების) და მართვის სრულყოფისათვის საჭირო ანალიზის დროს უნდა მოვიცვათ საწარმოო პოტენციალის ყველა შემადგენელი ელემენტი. ამავე მიზნით, რესურსული პოტენციალის გამოყენებისას, საჭიროა ყურადღების გამახვილება არა იმდენად მისი ერთობლივი მნიშვნელობის განსაზღვრაზე, რამდენადაც თითოეული კონკრეტული სახის სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის, შუალედური და საბოლოო პროდუქტის წარმოებისათვის საჭირო რესურსების ოპტიმალური შეთანხმების დადგენაზე, ისეთი პირობების შექმნაზე, რომელიც უზრუნველყოფს წარმოების პროცესის განხორციელებას ყველაზე პროგრესული ტექნოლოგიით. მხოლოდ ამის საფუძველზე შეიძლება უზრუნველყოფით წარმოების მაღალი ეფექტიანობა, განვსაზღვროთ აგრარული სექტორის საწარმოთა რეალური საწარმოო პოტენციალი.

აგრარული სექტორის საწარმოს შეიძლება ჰქონდეს საწარმოო პოტენციალის ორი ძირითადი ფორმა. პირველი - ფაქტიურად რეალიზებული საწარმოო პოტენციალი, რომელშიც იგულისხმება საწარმოს განვითარების მაქსიმალურად მიღწეული საბოლოო შედეგი დროის გარკვეულ პერიოდში, რომელიც შეიძლება გამოისახოს ერთი განზოგადებული ან ეკონომიკურ მაჩვენებელთა მთელი სისტემით. მეორე - საანგარიშო საწარმოო პოტენციალი, რომლის ქვეშ იგულისხმება მაქსიმალურად დასაშვები შედეგი, რომლის მიღწევაც შეიძლება იმავე პერიოდში.

აგრობიზნესის საწარმოთა საწარმოო პოტენციალის უკეთ გამოყენების პრობლემა დაკავშირებულია რიგი მეთოდოლოგიური და პრაქტიკული საკითხების გადაჭრასთან.

თუ გავაიგივებთ რესურსული და საწარმოო პოტენციალის ცნებებს, გამოვა, რომ რესურსების ზრდა აუცილებლად გამოიწვევს საწარმოო პოტენციალის ზრდას, რაც არ შეესაბამება სინამდვილეს. ხშირად, რიგი გარემოებების გამო, საწარმო იძენს ან არა იმ ტექნიკას, რომელიც მას სჭირდება სინამდვილეში,

ან ზედმეტს (მარაგის შექმნის მიზნით). ამ დროს იზრდება რესურსული და არა საწარმოო პოტენციალი. საწარმოო პოტენციალის ზრდამდე მივყავართ არა რესურსების ყოველგვარ გადიდებას, არამედ ისეთის, რომელიც დაკავშირებულია წარმოების ვინრო ადგილის ლიკვიდაციასთან ან ბალანსირებული რესურსების კომპლექსის ერთობლივ გაზრდასთან. ზოგჯერ სულ მცირე დაბანდებაც კი უზრუნველყოფს საწარმოო პოტენციალის მნიშვნელოვან ზრდას, თუ იგი ხელს უწყობს საწარმოში ფაქტიურად არსებული რესურსების ბალანსირებას. თუ რესურსი არ მონაწილეობს წარმოების პროცესში, იგი არ ზრდის საწარმოო პოტენციალს.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავეთანხმოთ ვ. სვობოდინის განმარტებას: „სასოფლო-სამეურნეო საწარმოთა საწარმოო პოტენციალი შეიძლება დავახასიათოთ, როგორც ტექნოლოგიურად დაბალანსებული რესურსების ერთობლიობა, რომლის დახმარებით შეიძლება ვანარმოთ პროდუქციის გარკვეული მოცულობა“. ყოველ კონკრეტულ საწარმოო პოტენციალს შეესაბამება სიმძლავრის გარკვეული ნორმატიული დონე. საწარმოო სიმძლავრე - ესაა მოცემული პროდუქციის მაქსიმალურად შესაძლებელი გამოშვება ხელთარსებული რესურსების სრული გამოყენებისას, რომელიც ეყრდნობა მონიწივე ტექნოლოგიებს, წარმოების და შრომის ორგანიზაციის უახლოეს ფორმებს.

საწარმოო პოტენციალის სრულყოფა და განვითარება ხორციელდება ინტენსიფიკაციის პროცესით, რომელიც მისი ზრდის ბაზას წარმოადგენს. ჩვეულებრივ, ინტენსიფიკაციაში იგულისხმება შრომისა და წარმოების სხვა საშუალებების ზრდის პროცესი ფართობის ერთეულზე. მაგრამ, როგორც რესურსებზე ითქვა, თუ ისინი დაბალანსებული არაა სხვა ფაქტორებთან, არავითარი ინტენსიფიკაცია და ზრდა არ იქნება. ასე რომ, ინტენსიფიკაცია მარტო ფართობის ერთეულზე განეული ხარჯების ზრდა კი არა, იმ დანახარჯების ზრდაცაა, რომელიც დაკავშირებულია მთლიანად მიწათმოქმედების სისტემის სრულყოფასთან.

საწარმოო პოტენციალის გაანგარიშებას საფუძვლად უნდა დაედოს წარმოების ფაქტორების ტექნოლოგიური ბალანსირება სოფლის მეურნეობის გაძღოლის ზონალური სისტემის შესაბამისად.

საქართველოს სოფლის მეურნეობის საწარმოო სპეციალიზაციის განახლებული - ზონალური სქემა, რომელიც ითვალისწინებს საბაზრო ეკონომიკურ პირობებს, დამუშავებულია სოფლის მეურნეობის მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსის ომარ ქეშელაშვილის მიერ. ამ სქემით გამოყოფილია 13 ზონა და 8 ქვეზონა.

სოფლის მეურნეობის საწარმოო სპეციალიზაციის ახალ ზონალობას საფუძვლად დაედო ბუნებრივი პირობები, ეკონომიკურ-ტექნოლოგიურ გარემო, დარგობრივი სტრუქტურა, განვითარების სტრატეგიული და პრიორიტეტული ამოცანები, სამეურნეო

რისკ-ფაქტორები და მარკეტინგული მოტივაციები.

საწარმოო პოტენციალი შეიძლება განისაზღვროს ცალკე ფერმერული მეურნეობებისათვის და ცალკე დანარჩენი სასოფლო-სამეურნეო საწარმოებისათვის, რომელთა დაჯგუფებაც ამჟამად წარმოებს სტატისტიკის სახელმწიფო დეპარტამენტის მიერ და საჭირო ინფორმაციაც ამ ჯგუფების მიხედვით გვაქვს. მაგრამ, რადგან რეალურად, დღეისათვის სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის 80-100 პროცენტს აწარმოებენ პირველ ჯგუფში, ანუ წვრილ, ფერმერულ მეურნეობებში, შესაძლებელია ამ დარგის საწარმოო პოტენციალი გავაიგივოთ (გავუტოლოთ) მთლიანად აგრარული სექტორის საწარმოო პოტენციალთან და ისე განვიხილოთ.

რესურსების რაციონალური, ეფექტიანი გამოყენებისათვის, საჭიროა უზრუნველვყოთ მათი ოპტიმალური შეთანხმება. დღეს ამ პრობლემის გადაწყვეტა წარმოებს აგრობიზნესის საწარმოთა საწარმოო სტრუქტურის ეკონომიკურ-მათემატიკური მოდელის აღწერით და გარკვეული კრიტერიუმით მომარჯვებით.

თეორიულ ასპექტში საჭიროა განვასხვაოთ სამი სახის საწარმოო პოტენციალი: 1) ფაქტიური, რომელიც წარმოადგენს ტექნოლოგიურად დაბალანსებულ ფაქტიურ (ხელთარსებულ) რესურსების ერთობლიობას; 2) საჭირო, რომელიც ახასიათებს იმ ნორმატიული რესურსების ერთობლიობას, რომელმაც უნდა უზრუნველყო დღეისათვის დაგეგმილი პროდუქციის წარმოება. ფაქტიური და ნორმატიული საწარმოო პოტენციალების შედარება გვიჩვენებს გარკვეული სახის რესურსების ნაკლებობას ან სიჭარბეს და მათი გამოყენების ხარისხს; 3) პერსპექტიული საწარმოო პოტენციალი, რომელიც ახასიათებს რესურსების ნორმატიულ უზრუნველყოფას პროგნოზირებული პროდუქციის წარმოებას პერსპექტივისათვის, როცა ათვისებული იქნება საწარმოს გაძღოლის მეცნიერულად დასაბუთებული სისტემა მთლიანად.

რადგან სოფლის მეურნეობის წარმოებაში მონაწილეობს ხარისხობრივად სხვადასხვა სახის საწარმოო რესურსი, შეუძლებელია მათი პირდაპირ დაჯამება. ამიტომ, საწარმოო პოტენციალის სიდიდეს განსაზღვრავენ მინის, შრომითი და სხვა მატერიალური რესურსების შეფასებით ღირებულებით ფორმაში და ისე დაჯამებით. ეს, მართალია, მარტივია, მაგრამ მეთოდურად ბოლომდე არაა დასაბუთებული, რადგან მინისა და შრომითი რესურსების ღირებულებით შეფასებისას, იძულებული ვართ დავთანხმდეთ ზოგიერთ პირობითობაზე და წავიდეთ გარკვეულ დაშვებებზე. ამასთან, ასეთი გაანგარიშებისას, განისაზღვრება სასურსათო და არა საწარმოო პოტენციალი, არ გვეძლევა საშუალება გამოვავლინოთ წარმოებაში ვინრო ადგილი, რესურსების დეფიციტურობა და ინტენსიფიკაციის მიმართულება.

ასეთივე შედეგს იძლევა საწარმოო პოტენციალის სიდიდის გაანგარიშების მეორე წესიც, ე.წ. ინდექსური ანალიზის მეთოდი, რადგან ვღებულობთ ამ

მაჩვენებლის მხოლოდ შეფარდებით სიდიდეს.

საწარმოო პოტენციალის გაანგარიშების მესამე წესი დამყარებულია მათემატიკური სტატისტიკის მეთოდზე. ამ მეთოდით განსაზღვრავენ მის ე.წ. იმ თეორიულ სიდიდეს, რომელსაც საკვლევი ობიექტი უნდა აღწევდეს ხელთარსებული რესურსების გამოყენებით. მიღებული სიდიდით შეგვიძლია ვიმსჯელოთ, რამდენად ეფექტიანად იყენებს საწარმოო რესურსებს ობიექტი.

ამდენად, რესურსი საწარმოო პოტენციალად იქცევა მაშინ, როდესაც მატერიალური დოვლათის წარმოების წყაროდ გახდება და პროდუქციის შექმნაში აქტიურად მიიღებს მონაწილეობას. რადგანაც აგრობიზნესის საწარმოო პოტენციალი არის ტექნოლოგიურად დაბალანსებული რესურსების ერთობლიობა, რომელთა საშუალებითაც კონკრეტულ დროსა და სირვეცეში შესაძლებელია დიდი რაოდენობით მაღალხარისხოვანი და კონკურენტუნარიანი პროდუქციის წარმოება.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. Глебов А. Использование производственного потенциала. ж. «АПК: Экономика, управление». №2-1990.
2. Вершинин А. Эффективность использования ресурсного потенциала. ж. «АПК: Экономика, управление». №11-1991.
3. Кованов С.Н. Свободин В.А. Экономические показатели деятельности сельскохозяйственных предприятий. «Агропромиздат». М. 1991. с. 47-49.
4. Луканов И. и др. Аграрный потенциал: исчисление и использование. ж. «Вопросы экономики». №1-1988.
5. Добринин В.А. Экономическая эффективность сельскохозяйственного производства в условиях перехода к рыночным отношениям. изд.МСХА. М. 1994. с. 22-34.
6. Свободин В. Вопросы определения эффективности производственного потенциала. ж. «АПК: Экономика, управление». №3-1991.
7. ქველაშვილი ო. საქართველოს სოფლის მეურნეობის საწარმოო სპეციალიზაციის განახლებული ზონალური სქემა. „არეალი“. თბ. 2009.
8. Уникович А.В. Методы оценки ресурсного потенциала. Ж. «Экономикасельскохозяйственного производства». №4-1994.
9. 30. მელქაძე მ. „ეკონომიკური პალიტრა“. №47.49-2009.
10. Серова Е.В. Экономика сельскохозяйственного производства с основами сельского предпринимательства. «Тандем». М. 1999. с.181-202.